

Bradul

ORGAN INDEPENDENT — CULTURAL, ECONOMIC ȘI DE INFORMAȚII — DIN VALEA CRIȘULUI ALB

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BRAD

ABONAMENTE: 100 lei anual, 6 luni 60 lei
Instituții și bănci 150 lei
Muncitorii minieri și muncitorii agricultori 50 lei

APARE ÎN FIECARE JOI

Redactor responsabil: G. E. CAMBER

AURUL.

Vizitatorul grăbit al uzinelor de stampare din Gurabarza aparținătoare soc. Mica, încearcă adesea o decepție. Pus la curent de către oamenii locului desupra cantitatea apreciabilă de aur care se extrage anual din măruntaele pământului, ochii curioși așteaptă cu nerăbdare să zărească pretutindeni strălucirea nobilei metal. Aceasta rămâne, totuși, de cele mai multe ori invizibil și insesizabil privirilor fugare. Sub acest raport ar putea fi asemănat cu acele sentimente alese cari prea adese sunt copleșite de răutatea și platitudinea omenească.

Decepția poate fi de o clipă numai, căci o mică anchetă este suficientă pentru a convinge că prezența prețiosului metal a fecundat întotdeauna viața regiunilor în care s'a ascuns. Strălucirea, dar mai ales prețul lui au stimulat cupiditatea oamenilor de pretutindeni și din toate timpurile. Pentru a-l poseda mulți nu s'au dat îndărăt dela cele mai atrece crime, iar puterea lui de fascinație a zăpăcit mințile gingașului sex, a curtezanelor mai mult sau mai puțin celebre, a zarafilor și a cavalerilor. Astăzi, ca și în vechime, el declanșează poftele în egală măsură. Datorită lui, Dacia era cutreerată și cunoscută de către negustorii greci cu multe sute de ani înainte de a deveni Dacia romană. Herodot, părintele istoriei, cunoștea geografia acestor ținuturi din gura călătorilor eleni, atrași de avuția auriferă a munților. Tot această bogăție a fost una din cauzele determinante ale războaielor lui Traian cu Dacia, iar după ocupația militară a Daciei, legiunile Romei au fost astfel cantonate ca să aibă sub paza cea mai severă regiunea Munților Apuseni.

Pentru o regiune cu un sol atât de sărac cum este aceasta a Bradului, aurul constituie astăzi fermentul generator al vieții omenești. Datorită unei raționale exploatare a lui — și aci este cazul să recunoaștem unul din necontestatele merite ale conducătorilor societății Mica — viața câștigă nu numai în intensitate, ci și în frecvență. Este doar fapt notoriu că industrializarea unui ținut permite sporirea numărului de vieți omenești și ridică standardul de viață a muncitorului. Fără aur și fără o societate care, asemenea societății Mica, să depună toate eforturile pentru a intensifica și raționaliza la gradul superlativ exploatarea lui, Bradul, care cunoaște una din cele mai înfloritoare epoci pe cari le-a trăit, s'ar transforma scurt timp într'un sătuleț modest, așa cum a fost dealul și în trecut, când minele dela Gurabarza nu erau îndeajuns exploatare. Mizeria și sărăcia ar deveni singurele și absolutele suverane ale ținutului. Ele și-ar putea disputa dominațiunea doar cu foamea și bolile cari ar decima o bună parte din populație, în timp ce alta ar lua tolagul pribegiei pentru a se expatria pe meleaguri mai ospitaliere. Rugina și ruina s'ar răsfața acolo unde azi domnește strălucirea metalică a fierului, munca și ordinea. Deodată cu încetarea vutului infernal al mașinilor ar dispărea puterea, care a știut să scoată din piatra moartă viața a mii de oameni, să transforme materia inertă în țesut omenească, sânge și oase. Și atunci liniștea care se va așterne în această parte a văii Crișului va fi într-o largă măsură sinonimă cu moartea.

C. SAFTA

DL. PROF. IORGA și învățătorii

Este binecunoscut că primul sfert al secolului XX-lea este predominant și direcționat de personalitatea dl. N. Iorga. Cele 800 volume scrise de d-sa, instituțiile de cultură ca: Universitatea populară „N. Iorga”, „College de France” etc. mii de articole sunt tot atâtea focare de cultură românească, izvoare de educație națională.

Suflul isvorât depe malurile Teliajănu-lui cristalin din Vălenii de Munte, se simte și înviorează cel mai posomorât suflet românesc, dela celălalt capăt al țării.

Cele 168 de conferințe, ce se țin numai în anul acesta la Vălenii de Munte, decătre distinși oratori, se răspândesc ca roua binefăcătoare a dimineții, pentru a trezi la viață nouă, românească, suflete tânjind depe întreg întinsul țării.

Toate acestea sunt, datorite uriașei personalități a d-lui Iorga. Însăși d-sa recunoaște în cuvântul de deschidere a cursurilor din anul acesta, la care am avut fericirea să asist: „Determinat pe vremuri; ca și acum, de aceleași motive, — cu mulți ce astăzi nu mai sunt în viață, — am început aceste cursuri pentru a da din an în an, o potențare a sufletelor.”

Intr'adevăr largul orizont spiritual, frumoasa atmosferă de nobilă cultură românească dela Universitatea N. Iorga, nu poate da decât o potențare a sufletelor.

Dar, din primul moment, mi-am pus întrebarea: cari sunt discipolii principali ai dlui profesor? Cine înfăptuiește și cine răspândește în întreaga țară frumoasele sale idei, semănate cu atâtea desinteres? Sunt învățătorii. Majoritatea auditorilor dela Vălenii de Munte sunt entușiști și veșnic idealisții dascali. Ei, pentru desăvârșirea operii ce au de înfăptuit, nu cruță nimic, nici bani, nici vacanță, nici obo-seală și-i vezi cei dintâi, cu creionul în mână luând notițe după fiecare conferințiar, în bănci, atenți, așa acum pretind să fie și elevilor.

Admirabila manifestație dela deschiderea cursurilor din anul acesta, a fost opera învățătorilor.

Carele entografice, corul învățătorilor prahoveni, care a concertat în prima seară și a dat răspunsurile la sfințirea steagului Ligei Culturale, tot aranjamentul a fost executat de învățători.

Ba încă și mai mult: întreaga acțiune de răspândire a Culturii, prin mijloacele preconizate de Liga Culturală, ca de ex. acele calendare ilustrate de cari s'a vorbit acum, vor fi răspândite tot de învățători.

Și atunci, mă întreb cu mirare: Cum dl. prof. Iorga, ne amenință totdeauna: (nu scapă nici o ocazie), cu trecerea școalelor în seama comunelor. A declarat-o și de data aceasta: „Școalele ar trebui lăsate comunelor, sau, pentru cele mai înalte, inițiativelor private, care sprijină o așa de largă parte învățământul Statelor Unite.”

Sau gluma ce-a făcut-o, cu ocazia sfințirii steagului Ligei „Ce cor este ăsta?” I s'a răspuns:

— Corul învățătorilor prahoveni.

— Bravo, bravo, — zise d-sa zâmbind; dar de ce n'au cântat când eram ministru? Ori atunci n'avea glas, că nu le dădusem leafa?...

Eu cred că lucrurile acestea n'ar mai trebui amintite nici în glumă. Ele vrând ne vrând ne amintesc de acele sinucideri din cauza mizeriei materiale, de acea nemaipomenită rușine națională, fără precedent în istorie, care va rămânea ca o pată întunecată, în istoria învățământului românesc. Învățătorii țării neplătiți 6 luni?! Unde s'a mai auzit?...

Dar iată că dl. profesor persistă în ideile sale, ca toate cu învățătorimea îl admiră și-l secondează cu același entuziasm.

D-sa vrea să lase școalele în seama comunelor, în seama inițiativelor private. Ignorează faptul că și cele mai solide localități de școală, în seama comunelor cum sunt azi — îngrijit de comitetele școlare — unde contribuie, și comuna și inițiativile private, au început a se dărâma. Funcțiunea ca în cele mai multe este imposibilă. De condițiuni igienice nu se poate vorbi. De o înzestrare cu cele necesare, pentru a putea realiza un învățământ așa cum trebuie, nici atât.

Atâtea școli sunt curățite și întreținute întreg anul din leafa învățătorului, de 2.250 lei.

Cum va putea comuna sau inițiativa privată să plătească și pe învățător când ea rămâne nepăsătoare față de localul de școală, care este proprietatea lor, unde ar asigura un mediu prielnic dezvoltării copiilor lor?

Eu cred că nu-i timpul să ne gândim la așa ceva.

Până când țărănul nostru nu va fi atât de conștient ca cel din Statele Unite, până când este nevoie de înăspirea legii obligativității, e bine să renunțăm la astfel de idei.

Să ne înscrim mai bine toți în „Liga Culturală” și în frunte cu marele profesor dl. N. Iorga, să pornim la trezirea și unificarea conștiinței românești, la dezvoltarea dragostei de școală, la la culturalizarea satelor,... și atunci dacă fi să fie... În inițiativa privată va cere-o-...!

M. BOGZA

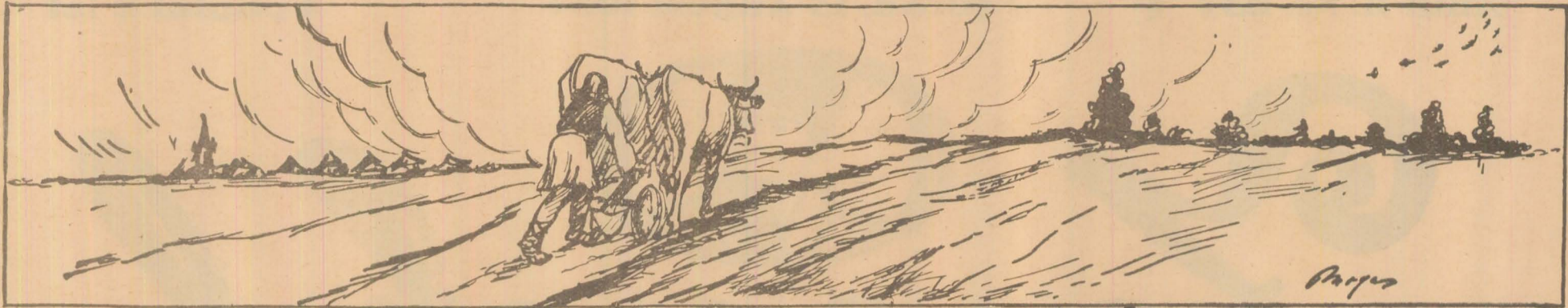
Transferările în învăț. primar Reclamațiile se vor adresa Ministerului Interne 12—21 August

Ministerul Instrucțiunii face cunoscut tuturor învățătorilor cari s'ar găsi nedreptățiți prin transferările ce se vor da publicității în ziua de 12 August, că sunt invitați ca, în timp de 10 zile, cu începere dela 12 August și până la 21 August inclusiv, să înainteze reclamațiile lor; direcțiunii învățământului primar din ministerul instrucțiunii, unde o comisie specială va verifica aceste cereri și celor nedreptățiți li se va da curs.

Trecut acest termen, rectificările nu se mai pot face decât în conformitate cu legea învățământului primar.

Atât în interesul învățătorilor cari s'ar socoti nedreptățiți cât și în interesul învățătorilor, cari vor fi numiți cu începere din ziua de 25 August, este de dorit ca reclamațiile să se facă în termenul arătat mai sus, adică până la 21 August.

— DE-ALE PLUGĂRIEI —

Din viața albinelor

1. Matca

I se mai spune și regină. Până acum 200 de ani i se zicea rege, căci toată lumea credea, că matca e partea bărbătească din stup. Pe atunci se credeau lucruri ciudate despre prăsirea albinelor. Poporul credea că albinele se îmulțesc din hoituri de tauri, de oi și de lei, iar învățații se străduiau să arate lumii, că ele se nasc fie din semințele buruenilor, fie din praful galben al florilor numit polen. Azi toată lumea știe, care-i rostul mătcii în stup. Ea nu are alt rost în stup decât se ouă. De-o parte și de alta a mațelor, în pantecele ei, se găsește câte o pungă plină de ouă. Fiecare pungă e împărțită în 160—180 de țevișoare, cu câte 12—14 ouă în fiecare. În vremea ouatului mare, ea ouă cam 3500 de ouă pe zi. S'au văzut cazuri când a depus și 8000 de ouă. În timpul verii ea ouă câteva sute de mii de ouă.

Matca se recunoaște ușor dintre albinele lucrătoare. Trupul ei aduce mai de grabă cu trupul viespelui, e mai lung decât al lucrătoarelor și ceva mai închis pe fața de deasupra decât la albine. Aprilie, deși mai lungi decât al lucrătoarelor, acoper trupul numai până la jumătate. Picioarele sunt mai închise la față și n'au adânciturile pentru a astrânge praful galben al florilor (polemul). Acu ei e mai lung și cu mai multă otravă în el, dar nu-l folosește, decât ca să înțape cu el alte măci, cari s'ar găsi în stup, căci într'un stup nu e decât o matcă. Numai în două împrejurări se pot găsi două măci: când albinele se gâtesc de roit, sau când matca fiind bătrână de tot albinele o înlocuiesc cu alta tinără. Altă dată matca cât de tinără, sau de bătrână, nu suferă o protivnică în stup. De abia ieșită din faguri ea se repede la căsuțele cu pui de matcă, le găurește căpăcelul, apoi se întoarce și prin spărtura făcută își înfige acul în puil de matcă. Face apoi la fel cu celelalte cuiburi, până le omoară pe toate. Câteodată lucrătoarele ajută să isprăvească lucrarea acea-

sta. Când se întâlnesc două măci în stup, se încinge între ele o luptă, care sfârșește prin moartea uneia dintre ele. Dacă o matcă nimerește într'un stup străin, este omorâtă imediat. În astfel de împrejurare lucrătoarele își pierd cumpătul și se omoară între ele. Uneori mor câteva sute.

Matca trăește între 3—5 ani. Viața întreagă și-o petrece în stup, înconjurată de dragostea nețărmurită a albinelor. Ele se întrec în a-i arăta dragostea. Toste se feresc din calea ce Când trece matca albinele se întorc spre ea cu fața, sau o desmeardă cu antenele (cornițele). Matca este hrănită cu mierea cea mai dulce. Când un stup moare de foame, cea din urmă moare matca, căci pentru ea se ține cea din urmă picătură de miere.

Matca își are paza ei. Umblă peste tot însoțită de o gardă. Ea este foarte sperioasă. Se teme de zgudituri și de lumină.

Iubirea albinelor pentru matca lor ține numai până când poate să prăsească neamul. Înainte de împerecherea cu trântorul nici nu este băgată în seamă, iar după ce îmbătrânește este de cele mai multe ori omorâtă de lucrătoare. Moare foarte liniștită în astfel de caz.

Am spus, că matca își trăește viața întreagă în stup. Ea îl părăsește totuși de două ori, odată ca să se împerecheze și a doua oară la caz de roire. Dar în cazul acesta nu se mai întoarce.

Între a 5-7 zi dela ieșirea din botcă, matca iese din stup ca să se împerecheze cu un trântor. Ea lipsește obișnuit 2—10 minute, dar poate să lipsească și 50 de minute, după cum se poate să lipsească și un singur minut. Ea nu părăsește stupul decât între ceasurile 12 și 4 p. m. și numai pe vreme frumoasă. Dacă vremea nu este prielnică timp de 3 săptămâni, atunci ea nu se mai împerechează, dar de ouat tot ouă numai că din aceste ouă ies numai trântori. Când matca iese din stup și-l în-

semnează bine, ca să nu greșească la întoarcere, căci de întră într'un alt stup, o așteaptă moartea. Face mai întâi niște cercuri mici în jurul stupului apoi din ce în ce mai mari până se înalță în văzduh. Trântorii se iau după ea în număr de câteva sute. Dintre ei numai unul, anume cel mai bărbat, se împerechează cu ea.

În timpul aceasta albinele așteaptă neliniștite întoarcerea mătcii. Obișnuit aceasta se întoarce și după o odihnă de 2—5 zile începe să depună ouă. În cele dintâi zile ea depune numai ouă de trântori, adică ouă nezămeslite.

Se întâmplă însă ca matca să nu se mai întoarcă în stup, fie din cauză că a fost mâncată de vre-o pasăre, fie că a nimerit în stup străin. În cazul acesta roiul rămâne orfan, sau, cum se zice la noi, „besmetic“. Albinile din stupul besmetic sunt sortite peirii, dacă nu-și pot înlocui regina cu alta. Ele nu mai simt nici un indemn la lucru și se lasă furate de celalalte.

Crescătorii de albine din vremea noastră, vorbesc de cei cu știință de carte, își cresc regine de rezervă pentru astfel de împrejurări, sau pentru împejorarea că regina nu mai produce ouă zămeslite. Voi scrie cândva despre reginele de rezervă în „Zarandul“.

În stupii besmetici se ivesc aproape totdeauna măci false, care nu sunt altceva decât niște lucrătoare ce au însușirea că ouă, dar din ouăle lor nu ies decât trântori. Când se ivesc mai multe măci, albinele nu le dau ascultare. Când însă apare una singură, toate populația stupului îi dă respectul ca unei devărate măci. Voi scrie mai pe larg despre ele, cu altă ocazie.

Pe drept cuvânt s'a spus despre matcă, de către stuparii vestiți, că ea este sufletul stupului.

Prof. MARTIN IOAN

— În Crăciunești din cauza unor certuri între doi cumnați, unul dintre ei a înfipt coasa în spatele celui alt, așa că vârful i-a ieșit prin piept. Cu ciocanul a trebuit să-i desbată fierul crunt.

Criminalul a fost dus la închisoare.

Insemnări din pribegie

[Continuare]

Gara Oceanskaie 20 Mai 1920.

După sosirea aci am urcat o mică colină înspre Sud de gară. În vârful colinei este cimitirul Cehilor, morți acum doi ani în luptă cu bolșevicii. În toate localitățile — unde au avut lupte — Cehii au organizat frumoase cimitire și pe alocuri au ridicat și monumente, ca în orașul Mancijuria — în granița dintre cele două mari împărății. Cehii — popor industrial — au mulțime de meșteșugari: Pie-rari, tâmplari etc. așa că nu le-a fost greu să facă aceste lucrări. Bieții Românașii noștri căzuți pe aceste melaguri! Ei nu au avut parte nici de înmormântări pompoase, nici de monumente frumoase. Al lor monument e numai în amintirea noastră duiosă.

Din cimitirul Cehilor am văzut Oceanul, adică golful dinspre Sud de Vladivostok.

Cine ar putea descrie această bucurie a noastră? Limanul cătră care ne îndreptăm — portul Vladivostok — e aci în apropiere. Se apropie ziua imbarcării pentru a ne revedea patria de atâta vreme dorită. Nimenea nu-și putea închipui dureroasa nostalgie a celui ce e silit stă departe de patrie — atunci când își aduce aminte de dansa.

Gara Pervaia recika 21 Mai 1920.

Ne aflăm în unul dintre suburbiile acelu oraș, care a fi trebuit — după cum îl arată numele — să stăpânească orientul. Aci în această gară vom părăsi trenurile cari de un an întreg ne-au servit de locuințe. În adevăr din 31 Maiu 1919 nu am părăsit trenurile decât în timpul expedițiilor contra bandelor de partizani bolșevici.

Servind vreme așa de îndelungată ca locuințe; cele mai multe vagoane au și fost amenajate în adevărate locuințe pe roate — uneori foarte cochete. Li s'au tăiat și pus fe-

restrii și glastre cu flori. Mai cu seamă Cehii, cari stau de doi ani în vagoane; le-au dat o înfățișare ca acela ce în ilustrate ne arată casele elvețiene.

Orașul Vladivostok 22 Mai 1920.

Au fost detașat eri, aci în oraș, la „Misia română“. Misia se compune din Maiorul Cădere și Slt. Alevra. Ocupă o casă în partea dinspre port a orașului. Pe edificiu fâlfăie treicolorul nostru. În suburbiul Vtoraia recika a amenajat Maiorul Cădere un lagăr de prizonieri. În lagăr vor fi adunați acei prizonieri — cetățeni români — cari n'au fost voluntari în Legiunea noastră. Vor fi și ei repatriați după ce ti va aduna Misia. În scopul adunării lor a plecat un ofițer îndărăt până unde va putea merge neconturbat de sovietici. Eu aci am numai serviciul de a centraliza tablourile celor ce vom pleca cu primul transport. Vaporul cu care vom merge a și sosit deja, din Anglia. Vom pleca cu acest transport Bat. I.

Deces

† Părintele NICOLAE COLF

În ziua de 26 Iulie a. c., s'a stins din viață părintele NICOLAE COLF, în al 58-lea an al vieții, care avea sub păstoria sufletecă dreptcredincioșii comunelor: Tătărești de Criș și Prihodiștea.

Muncitor și vrednic chemării sale a păstorit aceste comune timp de 32 ani.

Născut în anul 1876 a absolvit cu merit teologia din Arad, fiind hirotonit preot în 1902 la Prihodiște-Tătărești.

Din tinerețe acest om a muncit zi de zi, pentru întărirea și cultivarea sentimentului religios în poporul ce cu drag conducea.

Înțelegător menirii sale acest preot era un lector fidel. În biblioteca sa găsești cărți valoroase și importante (literare și filosofice) precum și întreagă colecție a scrierilor religioase. Am putut observa în decursul timpului care mi-a ocazionat discuții și conveniri, că acest slujitor al bisericii ortodoxe, posedă o inteligență bună și o cultură bine formată și mărită prin auto-didacticism...

De altfel meritele acestui preot dispărut, s'au putut observa indirect, cu ocazia înmormântării din ziua de 28 Iulie 1934, când la locul de veci, corpul neinsuflit al defunctului, a fost petrecut de toți locuitorii satelor păstorite de el, precum și de o mulțime de prietenii, intelectuali și popor din jur.

Sfintele rugăciuni, pentru vecinica odihnă a decedatului, le-a înălțat la cer, un sobor de 9 preoți.

Meritele defunctului au fost relevate într-o jalnică cuvântare de dl. preot N. Florea din Baia de Criș, care în cuvinte emoționante, au redat caracterul defunctului și a descris persoana lui N. Colf.

Deasemenea a sfătuit populația rămasă fără păstor sufletec, ca și viitorului preot urmaș al defunctului să-i dea deplină ascultare și să-l iubească din suflet, căci numai prin iubire reciprocă după cum a propovăduit Isus, putem ajunge la binele după care toți fugim...

Defunctul Nicolae Colf, până la ultimele zile când i s'a oprit graiul, a fost un lector fidel al gazetei noastre, prețuindu-ne mult oboseala, ce o depunem în culturalizarea maselor zarandene prin scrisul nostru; de aceea noi depunem un trist omagiu la sicriul răposatului, regretându-i din suflet cu durere și sinceră, dispăriția din rândurile Zarandenilor, cari pierd încă un om vrednic și un bun păstor sufletec al lor.

Fie-i țărâna ușoară și memoria bine cuvântată.

I. B.

Revoluția lui Horia Cloșca și Crișan

— Români din Munții Abrudului —
Reînceperea revoluției

(Continuare)

de: Const. Tisu

Văzând contele Iankovits starea tristă de plâns în care ajunsese acest popor, în numele împăratului dojeni autoritățile pentru aceste cruzimi săvârșite de nobili și eliberă din închisoarea Devei 94 de țărani, — iar din Alba Iulia 266.

Tot asemenea făcu și comitatul Clujului și Sibielui. — Iar despre toate aceste raportă în ziua de 2 Februarie 1785 curții imperiale din Viena.

* * *

Armistițiul dela Tîbru încheiat în ziua de 12 Noemvrie 1784 nu aduse nici o schimbare în soarta țaranilor români, din care cauză Horia ordonă reînceperea ostilităților. În scopul acesta Crișan trimise 4 oameni înarmați să ducă din sat în sat porunca lui Horia. Acești 4 țărani călătoriră în partea de jos a Mureșului prin toate comunele începând dela Alba și până la frontiera Ungariei, chemând pe țărani să vină cu toții înarmați cu ce pot, la Homorod; aceia cari nu vor veni, să fie legați cu toții copiii lor, iar casei sale i-se va de foc.

Un alt ordin fu lansat de Horia în partea Geoagiului de jos, prin care invită poporul ca din fiecare casă să vină câte un om pe ziua de 22 Noemvrie la Geoagiu.

În urma acestor ordine țărani români de pe valea Mureșului se puseră în mișcare, așa că în ziua de 29 Noemvrie 1784 o trupă de țărani ocupară Ilia, invitând pe locuitorii români din satele vecine, să-și ia merinde pe 8 zile și să vină cu toții să ocupe Dobra și Gurasada, iar de aici cu toții să plece asupra Devei. Atacul asupra Devei era fixat pe ziua de 30 Noemvrie. Planul țaranilor români era ca să atace Deva din 2 părți.

Tot în acest timp se ridicară și țărani din Munții Abrudului. Aceștea se împărțiră în 4 trupe. O trupă se afla în partea Mogoșului sub conducerea lui Ioan Horia.

A doua trupă era la Ofenbaia, sub conducerea lui Cloșca.

A treia trupă era la Albac sub conducerea lui Horia, iar trupa a patra era în Zarand sub conducerea lui Crișan.

Planul căpitanilor era ca să năvălească cu toții asupra orașelor ungurești și să le nimicească cu totul, iar pe unguri să-i stărpească cu totul, tăind și copiii din pântecile mamelor, necruțând nici chiar armata.

Căpitanul Crișan dete ordin zarandenilor, ca pe ziua de 28 Noemvrie să se afle

și II ap. Escadronul de lăncieri și Statul major al Legiunii. Cu al doilea transport vor veni Bat. de rezervă, Compania de pioneri, personalul trenurilor blindate și Intendența. Nu sunt ocupat prea mult, așa că-mi rămâne destulă vreme de văzut orașul și chiar împrejurimile. Orașul e mare. Centrul frumos. Deși are vechimea abia câteva sute de ani, aspectul e al unui oraș cu mult mai vechiu. Clădiri mari de piatră, străzi largi etc. Ploaia zilnic își face datoria. Ceată deasă aproape în fiecare zi încât la 2—3 pași abia vezi omul. Localnicii spun ca așa este în cursul anului întreg. Poate de aceia și sunt așa înegrice zidurile clădirilor că în orașe de mii de ani.

Vladivostok 23—10 Mai seara.

Azi am serbat aici ziua de 10 "Malu. Unitățile Legiunii au fost aduse în oraș și trecută în revistă de Șeful misiilor noastre împreună cu Șefii misiilor — fost atașați militari în Rusia — franceză, engleză, italiană, japo-

neză și a misiilor polone și cehe. A urmat apoi serviciu religios și sfîntirea noului drapel al Legiunii. După aceia Șefii misiilor franceză, engleză și italiană au decorat câțiva ofițeri și soldați, cari în lupta cu Sovieticii la Șeragul au dat dovadă de bravură deosebită. A urmat defilare. Dejun în onoarea Șefilor de de misi străine. După masă Maiorul Cădere și Șeful st. major au mers în port pentru a „lua în seamă“ vaporul sosit. Seara dîneau ofițerilor de pe vapor.

Vladivostok port 27 Mai 1920.

În sfîrșit iată sosit și ceasul îmbarcării. Ceasul eliberării din coșmarul rusesc, acel ceas care înainte cu 5 luni nu credeam că-l vom mai ajunge. Pe catargul vaporului colorile României. Lucrările de imbarcare se urmează febril. Se încarcă provizii, bagaje. Trece pe bord ultima din companiile ce pleacă. Oamenii aleargă încoace și încolo. Cei ce rămân încă aici, sunt și ei veniți pe țarm, pentru a-și lua adio dela prietenii ce pleacă.

cu toții între Mihăleni și Buceș, și de acolo se meargă asupra Abrudului, iar după ce vor nimici Abrudul, să se unească toate trupele, năvălind asupra castelului din Galda de jos, să ruineze Aiudul, și să năvălească din patru părți asupra Clujului.

Din toate acestea rezultă, că planul căpitanilor era ca să formeze o linie de bătaie începând dela Deva până la Huedin înaintând astfel cu toții în inima Transilvaniei.

Ostilitățile și începură. Mai multe partule de soldați fură nimicite, în Brad, Buceș, După piatră, Ponor, Remeș etc. iar armele și caii fură luați de către țărani români.

Văzând guvernul din Sibiu, că țărani se mișcă din nou, propuse respective, publică în ziua de 30 Noemvrie țaranilor amnestia generală. Țărani însă declară că nu le trebuie amnestie, zicând că mai bine voiesc să piară cu toții de sabie sau roată decât să se mai întoarcă la starea lor de mai înainte.

Această amnestie fu propusă în particular și lui Horia, de către secretarul său, nobilul Alexandru Chendi, dar Horia o respinse cu indignare zicând că nu are lipsă de grația împărtească (Ich brauche die königliche guade nicht) și nu se va liniști poporul până când nu vor fi eliberați toți cei închiși la Galda și prin alte locuri, și până când nu vor fi ușurați țărani români de taxe și contribuțiuni.

În timpul când trupele țaranilor făcea pregătirile necesare la începerea ofensivei, armata începu a se mișca din toate părțile către munții Abrudului, — având planul ca se inconjoare trupele țaranilor și dacă nu se vor imprăști să le nimicească.

În scopul aceasta, generalul Sturm ocupă în partea de către Ungaria, Pasul dela Lacul negru, iar la poalele munților în Comitatul Bihorului și Aradului așeză corpuri de trupe mai mici.

Pe Mureș încă fură așezate trupe de soldați, în Dobra, Ilia, Deva, Orăștie, Vințul jos și Alba Iulia, tot astfel de trupe inconjurară Munții Abrudului.

Țărani români văzând mișcările aceste de trupe trecură din ofensivă în defensivă, în care scop începură a tăia la păduri, închizând toate trecătorile și drumurile.

Primăria comunei: Crișcior.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința publică, că în ziua de 20 August 1934 oara 11 a. m. se va ține licitație publică cu oferte închise și sigilate în localul primăriei comunale, pentru construirea unei sale de învățământ, conform planurilor și devizelor împreună cu caetul de sarcini ce se pot vedea în fiecare zi în oarele oficioase.

Licitatiunea se va ține în conformitate cu dispozițiunile cuprinse în art. 68-110 din D. C. P. Regulamentul Oficiului Central de Licitație și normele generale de ținerea licitațiilor publicate în Monitorul oficial Nr. 127/1931.

Crișcior la 1 August 1934.

PRIMĂRIA

Ora 6. Pe punte trece Maiorul Cădere, generalul francez Lavergne, un colonel englez și generalul ceh Cecek.

Toți ofițerii și soldații sunt postați de bord. Șefii de misi trec înaintea frontului. Generalul Lavergne aduce laudă Legiunii pentru frumoasa ținută militară și pentru bravura dovedită în timpuri așa de critice. Ne îndemnă a da dovezi și în viitor de același virtuți, ca și în trecut. Maiorul Cădere sfătuește ofițerii să se intereseze de durerile soldaților. Toți ne doresc călătorie fericită și apoi pleacă. Dau onorul de plecare o Companie de pe bord și alta postată pe țarm. Vaporul încet, încet se îndepărtează de țarm și câteva minute mai târziu își ia falnic viteza obișnuită. Camarazii răuăși abia să mai zăresc. Este amurgul serii, ora 7, și clopoțelul vestește plecarea la masă. Toți sunt veseli. Cine ar și putea avea vreo supărare acum.

(Va urma)

Ioan Fodor

SPORT

C. S. „Mica” - Ripensia 4:2 (2:1)

Duminică 12 August, Mica a înregistrat una din cele mai frumoase victorii din modesta-i carieră, învingând un adversar care a dispus de bogate resurse foot-balistice. Și meritul îi revine în toată integritatea lui, ca o consecință plină de elogii, decursă din realizările minunate ale ansamblului. În adevăr, Mica, intrând pe teren fără prejudecăți, a activat tot timpul animată de elan și entuziasm etalând în fața spectatorilor un sistem coerent de joc.

Impetuoși și asidui nu puteau decât să-și atragă forța morală atât de indispensabilă reușitei insuflată de publicul generos.

Ripensia are lovitura de incepere și dintr-o combinație ingenioasă mingea ajunge la extrema dreaptă; acesta centrează. Mingea e reluată în goal 0-1. în minutul 5. Mica reacționează dozând jocul cu mai mult elan; passenile se succed în siguranță și repezițiune până când balonul ajunge la Teucean. Acesta denarează rapid pe tușă, centrează impecabil. Maier bine plasat transformând cu capul splendid. Intervenția lui Pavlovici e de prisos 1-1. Publicul aplaudă cu frenezie. Mica se simte în elementul ei. Aplauzele îi împrumută o siguranță de sine uimitoare. Iesensky, în fine, mai marchează un goal dintr-o degingoladă. 2-1 p. Mica. Tribuna jubilează. E momentul culminat. În rândurile ripensiste intră panică. În curând își revin, însă tardiv, căci primul mi-temps a luat sfârșit.

Al doilea mi-temps rezervă emoții puternice. Mica incasează un goal gratuit. Mingea se furizează încet în aut, însă fiind cu efect probabil, demtează pe Mocuța intrând în goal. 2-2. Stupefacție și decepții. Mica nu cedează,

Aliman mucește de zor. Trifu e pretutindeni. În fine Teucean servit de Trifu e în posesia balonului. Din nou un demaraj rapid. Intrece halful, continuă cursa în compania nu prea făcută a bachelui ce contă să-l jeneză și din plină viteză de pe linia de 16 înscrie imparabil printr-o bombă stil Dobay. 3-2. p. Mica. Goalul are darul să deschilbreze atacul ripensist, Micistii satisfăcuți moral se refac fiziceste. În minutul 70 Maier închide scorul printr'un shoot puternic. 4-2. Până la sfârșit Mica domină. Fluierul final stărnește tumult. Publicul delirează în beatitudinea satisfacției. Victoria e a noastră.

Jucătorii: Mocuța a apărut mingi grele, intervenind oportun. Are însă un goal pe conștiință.

Valintir și Sturek un tandem impetuos. Primul mai masiv dar și nobil a oprit atacuri periculoase.

Trifu în ofensivă ca și în defensivă muncitor și neobosit. A utilizat mult pe Teucean, creând astfel ieșiri periculoase.

Secundat de Haiduc și de Szabo au stânerit serios tripleta ripensistă.

În atac Maier, Aliman și Teucean au fost vedate. Au muncit enorm necunoscând piedici. Maier a fost mai pătrunzător ca oricând, datorită excelentului joc de corp ce-l posedă. Aliman a creat ocazii prielnice coechipierilor beneficiind de multă precizie. Teucean inepui. zabil. Rapid și vioi are calități reale pentru postul ce-l ocupa. Are darul de a se debarasa inteligent de half. Zaszlo și Ieszenszki utili. Primul iriadaptabil ca atacant, totuși a adus un aport satisfăcător.

La Ripensia s'au remarcat Pavlovici, Nemes, Lagăr mai slab ca de obicei. Weber bun dribleur.

D. Sebeșan a condus cu obișnuința-competența. Solo.

Adunarea județ. a Oastei D-lui

În ziua de 6 August în Ormindea s'a ținut o frumoasă întrunire religioasă la care au servit 10 preoți, în frunte cu părintele Gh. Secaș dela Sibiu, și par. prot. D. Secărea, parochul comunei.

Au luat parte credincioșii ostași și amatori din 43 de comune. În seara zilei de 5 Aug. a. c. la 7 p. m. s'a servit vecernia și utrenia din ziua de 6 Aug., apoi în ziua următoare s'a început la 7 a. m. din mărturisirea; iar la 10 s'a trecut la liturghie. După serviciul divin a fost o masă comună a intelectualilor, iar după masă, la 3 au început la biserică, conferințele din partea preoților și cântări din partea ostașilor etc. În numele Frației ortodoxe a vorbit dl. Căp. în retr. Cornel Drăgan. A mai vorbit și studentul ostaș Viorel Bujoreanu.

Decese

La sfârșitul lunii trecute a murit primșef minierul Carol Zeitler în mina Musariu, căzând inecat de gaze dela o înălțime de pe 30 m. Suflet bun, D-zeu să-l așeze cu aleșii săi, iar îndureratei familii să-i deie mângâierea Sa cerească.

— Deasemenea cu adânc regret am aflat moartea tinerei doamne Octavia maior Comșa (Leonte) Sibiu, născ. Berghezan. Fiica d-nei și d-lui dr. Berghezan. magistrat în Deva. În primăvară, acești îndureratei părinți au pierdut și pe fiul lor stud. anul III la politehnica din Charlottenburg (Germania). Rugăm pe D-zeu a așeza cu dreptii pe cei dispăruți, iar părinților le transmitem condolențe. I. Lazăr

Cununii

— D-ș. Mărioara Magda, funț. of. P. T. T. Brad, cu dl. Nicolae Chioreanu șef-minier „Mica”, își va serba cununia la 18 Aug. a. c. în Ruda.

— D-șoara Mărioara Șofron, învățătoare în Vălișoara cu dl. Mihail Ghebea, învățător tot în Vălișoara își vor celebra cununia religioasă la 26 August a. c. în Deva.

— D-ș. Victoria Mogoșan, din Lonea, cu dl. Cornel Lazăr, maestru minier, din Ormindea, își vor serba cununia religioasă Duminică în 19 I. c. la bis. ort. român din Lonea. Tuturor felicitări.

În apropierea comunei Formedia o bandă de hoți au barat drumul cu lemne, pentru a împiedeca trecerea mașinei Discomului Șoferul căutând a-și face loc pentru a trece cu mașina, a fost împușcat de bandiți și jefuit. Poliția cercetează.

Tribuna liberă

Deoarece m'am despărțit de soția mea nu iau nici o răspundere la datoriile făcute de ea. WINKLER OSCAR

* Pentru cele publicate mai sus redacția nu-și ia răspunderea.

Târgul dela Blăjeni

Marti 7 August a. c. s'a deschis târgul săptămânal dela Blăjeni. La deschidere au ținut să la parte mulți intelectuali, comercianți, meseriași, negustori ambulanti din Brad, Abrud, Turda etc. Deschiderea s'a făcut prin oficierea unui serviciu religios de către un sobor de preoți, format de Protopopul I. Indreiu, preoții Stanciu din Blăjeni; Popoviciu — Mihăleni; Stanciu — Valea-Brad; Morariu — După-Peatră; Câmpeanu — Stănița. Printre participanți am remarcat pe d-nii: Dr. Cornel Tisu deputat, Dr. Pastor medic veterinar, avocat Felea — Pecica, profesor Rusu, Dr. Veluda — Cluj, notarii Birău și Morcan, toți învățătorii din comunele învecinate, precum și intelectualii din jur, cari au ținut să onoreze cu prezența lor această solemnitate. După săvârșirea slujbei religioase au vorbit: Protopopul I. Indreiu, care a arătat ce se poate creia prin credință, a urmat apoi vorbirea preotului Stanciu din Blăjeni, cari au mulțumit celor cari au contribuit la deschiderea acestui târg în comuna sa. După preotul Stanciu a vorbit deputatul Dr. C. Tisu, care a arătat cum s'a ajuns la acest târg ce se inaugurează astăzi, cine a contribuit la realizarea lui, a șoselei din comună, a terminării casei notariale, precum și a realizării dorinței comunei Blăjeni, în chestiunea pădurei „Budeșța”. D-sa predă d-lui primar suma de 10.000 Lei din partea D-sale pentru terminarea temnăriei și dulgheriei casei notariale. La sfârșit vorbește primarul comunei Costina Grațian, care mulțumește pentru frumoasa operă realizată, precum și tuturor participanților, cari au binevoit să onoreze cu prezența lor comuna.

S'au prezentat în târg, care este frumos amenajat, foarte multe vite cornute, oi, capre cai și negustori cu manufactură, alimente, produse casnice, etc. Târgul a fost foarte animat, s'au făcut 200 de tranșacții pentru vite cornute.

O petrecere de vară bine reușită!

Pentru ca să-și creeze un fond de alimentare, fanfara Soc. „Mica” al cărei conducător este d. prof. Gh. Parvu, a dat în ziua de 29 Iulie a. c., o petrecere de vară.

Cu concursul direcțiunii și al angajaților Societății, petrecerea sa ținut într-o grădină cu pomi fructiferi din Gurabarza, unde se instalase din timp toate surprizile petrecerii.

La intrare, într'un colț al grădinci, era instalat un bufet asortat cu tot felul de beuturi și mâncări, iar mai în fund diferite jocuri distractive care atrăgea publicul din ce în ce mai mult.

Grădina din Gurabarza în care până atunci nu intrau decât unul sau doi oameni ca să cosească iarba și să culeagă fructele, devenise de data aceea un parc unde se recreiau câteva sute de suflete. Seara și mai frumos; la lumina becurilor electrice și în cântecul fanfarei înființată de un an și câteva luni, îți îți făcea impresia că te găsești în cine știe ce parc mare din țară! — Fanfara a cântat în tot timpul petrecerii, fel de fel de cântece naționale și poporale, la a cărei muzică s'a dansat până noaptea târziu. — Sperăm că în curând grădina în care s'a ținut petrecerea, va fi amenajată cu cele necesare de către Soc. „Mica”, pentru a servi ca parc angajaților Societății unde în fiecare Duminică va cânta fanfara societății. — Rezultatul muncii depuse de d. Parvu și a ajutorului său d. Stancu s'a văzut, deoarece a dat posibilitatea angajaților, ca pe lângă serviciul pe care-l prestează la Soc. să mai învețe și muzica. — La toate conferințele ținute de reprezentanții „Acțiunii Românești” din Buc. și la sărbătorile naționale etc., fanfara a luat parte dând o altă înfățișare serbărilor de până acum. — La petrecerea de mai sus s'a incasat frumoasă sumă de 16.000 Lei, care este destinată fondului de alimentare al fanfarei. — Când se va efectua și uniforma fanfarei, atunci va avea opera înfăptuită complet. M.

O excursie

În zilele trecute învățătorii minoritari reformați, din județul Hunedoara, după ce au isprăvit cursurile de perfecționare a limbii românești, ce s'au ținut în Deva, sub conducerea apreciaților institutori români — I. Sântimbreanu și I. Grecu, au organizat o excursie în „Țara Zarandului”, țara lui Horia, Cloșca, Crișan, Avram Iancu etc.

Atât colegii minoritari, cât și inimosul lor conducător dl. I. Sântimbreanu — merită toate laudele, pentru că au știut să-și aleagă cea mai frumoasă regiune a județului nostru, pentru a o vizita.

Mai ales cercetarea locurilor istorice are și rezultatul de a întări iubirea de țară și a desvoltă admirația pentru vitejia trecutului.

Frumusețile naturale, ca bogățiile sub-solului, pe care știe să le exploateze cu mult folos soc. „Mica”, a făcut o adâncă impresie asupra vizitatorilor și cu adevărată părere au părăsit aceste locuri încântătoare la orele 7 seara. La despărțire d. I. Sântimbreanu, a a mulțumit călduros dlor ing. dr. I. Marinescu, geolog Brana, etc. pentru bunăvoința ce le-a arătat, dându-le explicațiile necesare în înțelegerea meșteșugului extragerii aurului din pământ, prin cele mai moderne metode.

Sufragerie

modernă, din stejar afumat, compusă din bufet, servanță, vitrină (cu oglinzi, cristale și sculpturi) și masă ovală cu șesă scaune îmbrăcate în piele, costat 45.000 lei,

Se vinde numai cu 20.000 lei,
la avocatul dr. GORA DIN BRAD.